

Muistio 14.1.2025 VN/31576/2024

Lausuntoyhteenvedo

Taustaa

Sisäministeriö pyysi 19.11.2024 päivätyllä kirjeellä lausuntoa sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021–2027 annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta ja muutosten perustelumuistiosta. Lausuntoa pyydettiin yhteensä 39 viranomais- ja organisaatioilta. Lausunnot pyydettiin toimittamaan viimeistään 8.1.2025 joko lausuntopalvelu.fi -sivuston kautta tai sisäministeriön kirjaamoon.

Sisäministeriö sai yhteensä seitsemän lausuntoa asiassa määräaikaan mennessä ja yhden lausunnon määräajan jälkeen. Määräaikaan mennessä tuli myös neljä ilmoitusta siitä, ettei organisaatioilla ollut asiassa lausuttavaa. Lausunnot ja ilmoitukset löytyvät valtioneuvoston hankeikkunasta, hankenumeraalla SM036:00/2024 ja asianumerolla VN/31576/2024.

Hankeikkunasta löytyy myös lausunnoista laadittu lausuntoyhteenvedo.

Lausunnon toimittivat Ahvenanmaan maakuntahallitus, työ- ja elinkeinoministeriö, Maahanmuuttovirasto, Poliisihallitus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Valtiokonttori, Pelastakaa lapset ry ja Väestöliitto ry. Oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, valtiovarainministeriö ja sisäministeriön maahanmuutto-osasto ilmoittivat, ettei niillä ole asiassa lausuttavaa.

Ahvenanmaan maakuntahallitus

Ahvenanmaan maakuntahallitus piti ehdotettuja muutoksia tervetulleina. Maakuntahallitus totesi kuitenkin lausunnossaan, että pitää tarpeellisena selvennystä voimassa olevan asetuksen 38 §:n 1 momentin 4 kohtaan, joka koskee kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) mukaisten kunnille ja hyvinvointialueille maksettavien korvausten lisäksi maksettavia korvauksia. Maakunnan hallitus katsoo, että asetuksen tulisi selventää, että myös Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaista (ÅHS) on pidettävä lainsäädännössä korvauksen saajana. Sisäministeriö toteaa, että 1.1.2025 voimaan tulleen kotoutumislain mukaisesti Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle voidaan korvata kotoutumislain mukaisia korvauksia ja sen vuoksi on perusteltua lisätä Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomainen 38 §:n 1 momentin 4 kohtaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ollut lausuttavaa valtioneuvoston asetuksen 4 §:n ja 9,1 §:n ehdotettuihin muutoksiin. Pykälän 9 momentin 2 täsmennystä, jossa pykälään lisätään siirron saajalle velvollisuus pitää erillistä kirjanpitoa, on työ- ja elinkeinoministeriön mukaan perusteltu ja tarpeellinen. Samoin 10 §:ään ehdotettavat tarkennukset, joilla pykälässä selkeytetään toiminnasta mahdollisesti aiheutuvien tuottojen käsittelyä, ovat työ- ja elinkeinoministeriön mukaan perusteltuja ja asiaa selkeyttäviä.

Maksamisen hakemista koskevan 33 §:n osalta työ- ja elinkeinoministeriö totesi muutoksen mahdolliseksi, koska rahastolain 18 §:n 4 momentin mukaisesti hallintoviranomainen voi antaa tarkempia säännöksiä maksamisen hakemisesta ja sen määräajasta. Työ- ja elinkeinoministeriö totesi lausunnossaan, että maksatuksen hakuajasta poikkeamiseen tulee kuitenkin olla painavat perusteet ja syyt, sillä hakuajojen noudattaminen on osa hyvää hallintoa, jolla varmistetaan hakijoiden yhdenvertainen kohtelu ja hallinnon avoimuus. Hallintolain (434/2003) 17 §:n ja lain sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 8 §:n mukaisesti asiakirjan toimittaminen toimivaltaiselle viranomaiselle on lähettäjän omalla vastuulla ja lähettäjän on huolehdittava asiakirjan saapumisesta viranomaiseen määräajassa. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että asetuksen pykälään esitettävää muutosta perustellaan käytännön tilanteilla, joissa maksatushakemus on myöhästynyt esimerkiksi teknisten syiden tai avustuksen saajaorganisaation poikkeustilanteen vuoksi (esim. vastuuhenkilö sairastunut tai hakemuksen viivästyminen on aiheutunut organisaatiomuutoksista) ja maksatushakemuksen käsittelyn epäämisestä on aiheutunut kohtuuttomia seurauksia. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että avustuksen saajien tasapuolisen kohtelun näkökulmasta ja tulkinnallisten haasteiden välttämiseksi olisi hyvä arvioida, tulisiko asetuksella säätää esimerkiksi määräajasta, jonka puitteissa myös poikkeustilanteesta tulisi ilmoittaa valtionapuviranomaiselle. Työ- ja elinkeinoministeriö totesi maksatuksen haun mahdollistamisen esitetyissä poikkeustilanteissa, joissa hakemisen estymiselle määräajassa on painavat syyt, kannatettavaksi edellyttäen, että viivästyneiden maksatushakemusten käsittelystä poikkeustilanteissa linjataan yhdenmukaisesti.

Sisäministeriö toteaa, että avustuksen saajat voivat jo tällä hetkellä hakea lisää aikaa maksamista koskevan hakemuksen toimittamiselle, jos lisää aikaa haetaan ennen määräajan päättymistä.

Asetuksen muutos on arvioitu tarpeelliseksi, koska käytännössä on tilanteita, joissa hakemuksen toimittamatta jättäminen on johtanut kohtuuttomiin seurauksiin avustuksen saajan kannalta. Hallintoviranomainen on aina viivästystilanteissa yhteydessä avustuksen saajaan ja tiedustelee syytä hakemuksen toimittamatta jättämiselle. Näin ollen erillisen määräajan säätämistä ei ole arvioitu tarpeelliseksi, koska hakemuksen myöhästymiseen reagoidaan kuitenkin kohtuullisessa ajassa hallintoviranomaisen toimesta.

Työ- ja elinkeinoministeriön katsoi, että 38 §:ään 39 §:ään ehdotettavat muutokset ovat perusteltuja ja kannatettavia.

Maahanmuuttovirasto

Maahanmuuttovirasto totesi lausunnossaan, että se pitää erityisen kannatettavana asetuksen 33 §:n 1 momenttiin ehdotettua lisäystä siitä, että avustuksen maksamisen hakemisen määräajasta voitaisiin jatkossa poiketa hallintoviranomaisen hyväksymästä perustellusta syystä. Muilta osin Maahanmuuttovirastolla ei ollut lausuttavaa asiassa.

Poliisihallitus

Poliisihallitus ilmoitti lausunnossaan pitävänsä lausuntopyynnön liitteissä ehdotettuja muutoksia ja täsmennyksiä kannatettavina. Poliisihallituksella ei ollut asiassa muuta lausuttavaa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kannatti lausunnossaan esitettyjä muutoksia ja piti niiden sisältöä selventävänä, harmonisoivana ja hallinnollista sujuvuutta palvelevana.

Valtiokonttori

Valtiokonttori ehdotti lausunnossaan varmistettavaksi, että lausuttavana olevan valtioneuvoston asetuksen vaatimukset kirjanpidosta ovat linjassa rahastoja koskevan rahoituslain (1125/2021) kanssa. Valtiokonttori totesi, että 9 §:n 2 momentissa säädetty erillinen kirjanpito voi olla tulkinnanvarainen ja olla ymmärrettävissä saajaorganisaation kirjanpidosta kokonaan erilliseksi kirjanpidoksi. Valtiokonttori ehdotti lausunnossaan muotoilua, joka yksiselitteisemmin mahdollistaisi hankkeen seurannan osana organisaation kirjanpitoa: Avustuksen saajan ja siirron saajan on pidettävä kirjanpitoa hankkeen tai toiminnan tuotoista ja muista kuin omarahoitusta koskevista rahoitusosuuksista. Avustuksen saajan ja siirron saajan on pidettävä kirjanpitoa hankkeen tai

toiminnan kustannuksista siltä osin kuin avustus on myönnetty tosiasiallisesti aiheutuneisiin ja maksettuihin tukikelpoisiin kustannuksiin perustuen. Jos hankkeen tai toiminnan kirjanpito sisältyy avustuksen saajan kirjanpitolaissa (1336/1997) tai valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 2 luvussa tarkoitettuun kirjanpitoon, avustuksen saajan ja siirron saajan on pidettävä hankkeesta tai toiminnasta hyvän kirjanpitotavan mukaista kirjanpitoa niin, että hankkeen tai toiminnan kirjanpito on vaikeuksitta todettavissa ja erotettavissa muusta kirjanpidosta.

Sisäministeriö toteaa, että Valtionkonttorin ehdottama muutos pykälään on selventävä ja ottaa sen huomioon asian jatkovalmistelussa.

Pelastakaa Lapset ry

Pelastakaa Lapset ry totesi, ettei sillä ole lausuttavaa ehdotettuihin muutoksiin. Järjestö huomautti kuitenkin avustettavan toiminnan tuottoihin liittyen, että nykykäytäntö ei näyttäisi mahdollistavan tuoton vastaanottamista rahoitetun toiminnan omarahoitusosuuden kattamiseen.

Omarahoitusosuudet saattavat lausunnon antajan mukaan etenkin kolmannen sektorin toiminnassa olla merkittäviä menoeriä suhteessa toimijan muuhun rahoitukseen, ja tämän takia olisi tärkeää varmistaa, että omarahoitusosuuksia olisi mahdollista kattaa EU-rahoitteisissa hankkeissa mahdollisimman monipuolisesti hankkeen toteuttamisen aikana myös hankkeen aikana saatavilla mahdollisilla tuotoilla ilman, että tämä vähentäisi käytettävissä olevaa muuta hankerahoitusta.

Sisäministeriö toteaa, että ajatus omarahoitusosuuden kattamisesta hankkeen tuotoilla on ristiriidassa EU:n sisäasioiden rahastoja koskevien säännösten kanssa, koska hankkeiden tarkoituksena ei ole taloudellisen edun tuottaminen avustuksen saajalle. Jos hankkeesta aiheutuvia tuottoja voisi käyttää omarahoituksen kattamiseen kannustaisi tämä em. periaatteen vastaiseen toimintaan hankkeissa, kuten keräämään hanketoiminnoista maksuja tai muita mahdollisia tuottoja. Tuottojen hyödyntäminen omarahoituksena ei käytännössä ole siis mahdollista tämän tyyppisissä hankkeissa.

Väestöliitto ry

Väestöliitto totesi launnossaan, että rahastojen avustusten ohjauksessa tulee huomioida valtioneuvoston linjaukset kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten vahvistamisesta,

valtioneuvoston periaatepäättös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittämisestä ja kansalaisjärjestöstrategia 2023–2027.

Väestöliiton lausunnossa todettiin, että järjestöjen eri hallinonalojen valtionavustuksia on leikattu ja lähivuosina niitä edelleen leikataan radikaalisti niin, että toimintaedellytykset heikentyvät merkittävästi. Leikkaukset, kuten sosiaali- ja terveysministeriön myöntämien ns. STEA-yleisavustusten leikkaukset, vaarantavat järjestöjen kykyä selvitä hallinnollisista velvoitteista, olipa kysymys yleisistä organisaatioiden toimintaa ohjaavista säännöksistä tai eri avustusmuotoja koskevista menettelyllisistä määräyksistä.

Kansalaisjärjestöstrategian mukaan ”tavoitteena on tukea EU-rahoituksen saamista Suomeen lisäämällä kansalaisjärjestöjen valmiuksia hakea EU-rahoitusta ja tehdä verkostomaista yhteistyötä”. Edelleen valtioneuvoston kansalaisjärjestöstrategian mukaan ”Valtionapuviranomaiset ottavat vapaaehtoistoiminnan harkintansa mukaan huomioon maksutta käyttöön saatavana resurssina valtionavustuksia myönnettäessä. Vapaaehtoistoiminta voi esimerkiksi vähentää valtionavustusten myöntämisessä vaadittavaa omavastuuosuutta, ja se huomioidaan jo nykyisin usein EU:n rahoittamissa hankkeissa omarahoitusosuutena.” Nyt lausuttavana oleva asetuserä vie Väestöliiton mukaan kehitystä osin valtioneuvoston periaatepäätökseen nähden vastakkaiseen suuntaan ja asetuserä tulisi siksi ottaa näiltä osin uuteen tarkasteluun.

Sisäministeriö toteaa, että EU:n sisäasioiden rahastojen avustuksen hakijoita koulutetaan jatkuvasti rahoituksen hakemiseen. Koulutuksella lisätään myös kansalaisjärjestöjen valmiuksia hakea EU-rahoitusta. Sisäministeriö nostaa esille myös sen, että turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastossa on toimia, joista kansalaisjärjestöt voivat saada tavallista korkeamman, eli 90 %:n EU-rahoitusosuuden, joka pienentää tarvittavaa omarahoitusosuutta järjestöjen toteuttamissa hankkeissa. Sisäministeriö haluaa muistuttaa, että tässä asetuserämuutoksessa ei muuteta suhtautumista laskennalliseen rahoitukseen, joten lausuttavana oleva asetuserä ei vie kehitystä valtioneuvoston periaatepäätökseen (kansalaisjärjestöstrategia) nähden vastakkaiseen suuntaan.

Väestöliitto ehdottaa 10 §:n osalta, että vapaaehtoistyö tulisi voida laskea laskennallisena rahoituksena, varsinkin järjestöjen toteuttamissa hankkeissa. Järjestöjen voi olla haasteellista hakea rahoituksia, koska oman rahoituksen osuuksia ei ole. Lisäksi järjestöillä on laajat ja asiantuntevat vapaaehtoistyön muodot, joiden työllä on suuri merkitys resurssien näkökulmasta ja

olisi tärkeä, että se huomioitaisiin. Tämänkin osalta sisäministeriö nostaa esille turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston toimet, joista kansalaisjärjestöillä on mahdollisuus saada tavallista korkeampi, eli 90 %:n EU-rahoitusosuus, joka pienentää hankkeissa tarvittavaa omarahoitusosuutta.

Sisäministeriö toteaa, että laskennallisen rahoituksen käytön sallimisesta keskusteltiin rahastolain (1125/2021) valmistelun yhteydessä. Kansallisesti päädyttiin ratkaisuun, jossa laskennallisen rahoituksen käytön salliminen ei ole mahdollista, koska sen seuranta on vaikeaa mm. juuri vapaaehtoistyön osalta. Lisäksi erityisesti palkkakulujen osalta valmistelun kuluessa todettiin, että avustuksen saajan ja mahdollisen hankkeen siirron saajan työntekijöiden palkkakulut voidaan sisällyttää suoraan osaksi hankkeen kustannuksia, kun kyseinen työntekijä työskentelee hankkeessa ja palkka maksetaan hänelle hankkeesta, ja näin ollen laskennallisten palkkakulujen hyväksyminen ei ole sen vuoksi tarkoituksenmukaisia.

Väestöliitto totesi 38 ja 39 §:n osalta, että hallintoviranomainen voisi käyttää kilpailutusten osalta ohjausoikeuttaan, jottei jokainen kunta tekisi erikseen hankintoja, vaan niin, että järjestelmähankintojen osalta toiminta olisi koordinoitua. Sisäministeriö toteaa, että 38 ja 39 §:ien mukaiset määrärahat jaetaan työ- ja elinkeinoministeriölle ja Maahanmuuttovirastolle turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoasetuksen 19 ja 20 artiklan mukaisiin toimiin ja osittain edelleen jaettavaksi, eikä hallintoviranomaisella ole ohjausoikeutta kilpailutusten suhteen. Pykälissä mainituilla tietojärjestelmähankinnoilla tarkoitetaan ensisijaisesti valtion viranomaisten (eli Maahanmuuttoviraston ja työ- ja elinkeinoministeriön) tekemiä hankintoja eikä yksittäisten kuntien hankintoja.

Sisäministeriö on pyrkinyt ottamaan huomioon jatkovalmistelussa lausunnoissa esille tuodut näkemykset edellä esitetyn mukaisesti.

